

4 Mehmet Sabahattin and social science

Mahmut Celeleddin Paşa Damad
133501

12 Ocak 2018

MADDE YAYIMLANDIKTAN
SONRA...

Introducing Mehmet Sabahattin

Mehmet Sabahattin was born in Istanbul in 1879 into a very influential family, one that took a deep interest in political matters, especially concerning the reform of the Empire. His father, *Damat Mahmut Celeleddin Paşa* (Mahmut Paşa from now on), the son of the late Minister of the Navy, Bahriye Gürcü Halil Rifat Paşa, served at the Sublime Porte, and acted briefly as Minister of Justice before being appointed to the Ottoman Embassy in Paris; Sabahattin's mother, Seniha Sultan, daughter of Sultan Abdülmecit I,¹ was politically minded and in many ways a woman ahead of her time. In line with the family background, Sabahattin received a modern and eclectic education, during which he bonded with three of his tutors, Şemsettin Sami Bey (Frashëri), who worked at the Translation Office,² the Swiss men Barchille Bertradot and a Monsieur Charlier.³

An important event in the family life was Mahmut's falling out with Abdülhamit II. Initially, Mahmut, had been a close confidant and aide to the Sultan. When, however, he started criticising some of Abdülhamit's policies and exhorted him to do more, especially in the realm of civil liberties,⁴ he fell out of the royal grace. Being convinced that liberal reform was the only method to modernise and revitalise the Empire, and seeing no way of this happening under Abdülhamit, Mahmut and his two sons Sabahattin and Lutfullah planned to move to France in self-imposed exile. Upon their arrival, they were to join forces with members of the Young Turk movement already there, gather enough support from the Great Powers to persuade the Sultan to revise his policies, or step down in favour of an enlightened ruler, which the majority of the Young Turk movement believed to be the former Sultan, Murat V.⁵ Sabahattin is said to have been the motor behind the planned flight, as Demetra Vaka⁶ reveals in her study of the prince:

We must carry our fight into the open, my father. We must join those Ottomans who in France, in Switzerland, in Belgium are trying to help our people realize the possibility of rising and demanding a better government. My uncle maintains that these men abroad are adventurers,

vilifying his beneficent rule in order to induce him to buy them off. When the people of Turkey hear that the Sultan's brother-in-law and the Sultan's sister's two sons are joining these men, they will give less credence to this calumny. Therefore, my father, since whatever usefulness you had in this country you have no longer, we must leave.⁷

Once the decision had been taken, and the three men had discussed with Seniha Sultan and Sabahattin's pregnant wife their intention and received approval, the problem to face was a logistic one, and the first thing to do was assemble enough cash to pay for the journey and the accommodation to be found in Paris. To this aim, Mahmut's assets had to be sold, and in a discrete manner not to arouse the Sultan and his circle's suspicion. Initially, he approached an English Jew – one of the family's business advisors – who suggested the family assets should be transferred to a friend of his who would sell them, deposit the money in a foreign bank in his name and, when the fugitives would have reached Paris, transfer the money to them.⁸ When, following repeated requests from the man for large sums of money, allegedly necessary to cover the cost of the journey, Sabahattin became suspicious, he went for help and advice to a Swiss man of his own household, probably the Monsieur Charlier mentioned earlier, and the English Jew was exposed as one of Abdülhamit's spies.

In order not to raise suspicion of a change of plans, and also because the prince was "... enjoying the pitting of ... [his] wits against those of the spy,"⁹ Sabahattin did not cut off ties with the English Jew but, at the same time, entrusted his Swiss tutor to organise his departure for the day before the one organised by the spy. On the re-scheduled day, the three men boarded another steamer, disguised as stokers and pretended to work on it until the boat passed the Dardanelles. The steamship was the French boat *Géorgie*, bound for Marseille; they boarded on it either the 14th or 16th December 1899¹⁰ in the dark of the night, after having left a letter to Seniha Sultan.¹¹ In the meantime, the news of their flight had reached the Palace; the three men were thought to be on another boat, the *Congo*, which was stopped and searched from 3 a.m. to 7 p.m. while the *Géorgie* was left to pass undisturbed.¹² A frantic search for the fugitives was launched: a regiment was sent to Adrianople to inspect the trains bound for Europe, a plea addressed to the prince of Bulgaria requesting to check everyone passing through his domains, all boats leaving for Europe thoroughly combed. Furthermore, all Ottoman embassies in Europe were instructed to inform their host governments that the son-in-law of the Sultan had left the Empire after having abducted his two sons, stolen his wife's jewellery, and killed a servant of the harem, a "young and handsome slave girl."¹³ The dispatch sent from Istanbul to all the embassies and representatives of the Ottoman Empire abroad read as follows:

Mahmud Pasha, who of late has shown signs of insanity, has left Turkey without authorisation, kidnapping the two minor sons of Her Highness

Ceylan, Ömür. "Âsaf (Damad Mahmud Celâleddin Paşa): hayatı, edebî kişiliği ve Dîvânı'nın transkripsiyonlu metni." Yüksek Lisans Tezi. Trakya Üniversitesi, 1994. 362s. (Danışman: Yrd. Doç. Dr. Kâşif Yılmaz)

20 ARALIK 1995

Ceylan, Ömür. "Âsaf (Damad Mahmud Celâleddin Paşa): hayatı, edebî kişiliği ve Dîvânı'nın transkripsiyonlu metni." Yüksek Lisans Tezi. Trakya Üniversitesi, 1994. 362s. (Danışman: Yrd. Doç. Dr. Kâşif Yılmaz)

MAR
SOL

10 HAZİRAN 1996

133501

MAHMUD CELÂLEDDİN PAŞA, Damad

-
- 1 AYTEN KOÇVER, Mahmud Celaledin Paşa Divanı, inceleme-metin, Sakarya Üniversitesi, Yüksek Lisans, 2008

Hânedanda Bir Âsi:

DÂMÂD MAHMÛD CELÂLEDDİN PAŞA

Ömür CEYLAN *

Târîhî kaynaklarımız, yaklaşık altıyüz yıllık Osmanlı târihinde çok sancılı dönemler olduğunu yazar. Ankara savaşından Sevr paçavrasına kadar yaşanan birçok olay, birçok ismi unutulmaz devlet ve siyâset adamı olarak târihe mal ederek geçer gider. Lâkin imparatorluğun öyle bir dönemi vardır ki, ne devrin sultânı ne de devrin aydınları kimi zihinlerde hâlâ berraklığa kavuşmamıştır. Tahmin edileceği üzere bu dönem Sultan Abdülhamîd Hân Gâzî'nin saltanatında bulunduğu 1876-1909 yılları arasındaki dönemdir. 33 yıllık bu devir günümüzde aydınını tanıma sürecine giren Türk toplumu ve devrin muhâbesini zihninde, "istibdad" kelimesinin gölgesi altında yapmak zorunda kalan sorumlu Türk aydını için hayâtî önem taşır.

Çok hassas bir zamanda tahta çıkan Sultân Abdülhamîd, tüm saltanatı boyunca Hilâfet ve İmparatorluğun idâmesi için millî menfaatlerden taviz vermeden siyâsî platformda imparatorluğa müttefik edinmeye çalışır. Fakat dünya şimdiki kadar olmasa bile o zaman da küçüktür. Dünyanın vizyonunu belirleyen fikir hareketleri, toplumun en duyarlı kesimini oluşturan aydınlara süratle sirâyet eder. Bu mücâdele içerisinde

de Sultân Hamîd, karakterlerini bu yeni fikir hareketleriyle şekillendiren aydınlara, onların istediği gibi bir diyalog kuramaz. Kendilerini Meşrûtiyet ve Hürriyet fikrine kaptırılmış olan bu Genç Osmanlılar, daha rahat mücâdele edebilmek için Avrupa ve Mısır'a firâr ederek, Avrupa'nın çeşitli şehirlerinde ve Kahire'de: 95 Türkçe, 8 Arapça, 12 Fransızca, 2 Arnavutça, 1 Yahudice ve 1 Kürtçe olmak üzere tam 119 gazete yayınlar ve Sultân Hamîd aleyhinde dehşetli bir propagandaya girişirler. Sultân Hamîd'e karşı yayınları çok sert ve zaman zaman pek seviyesiz olmasına rağmen Osmanlı Hâkânı, Genç Osmanlılar'ın tümünün iktidar olmak hevesine kapılmış ütöplastler olduğuna inanır. "Yolunu Şaşırmış Kuzular" dediği bu insanları, dâimâ yumuşak davranarak, kötülüklerine iyilik yaparak yeniden kazanmaya çalışır. Yabancı devletlerin kimi açık, kimi kapalı para yardımında bulduklarını bilir; kendisi de maaş ve mevkî vererek yeniden devlet hizmetine koşmaya uğraşır¹. Bu heyecanlı insanlar arasında az buçuk yabancı dil bilenlerden devletin üst kademelerinde görev almış yüksek bürokratlara kadar birçok insan vardır. Bunlardan biri de Sultân Hamîd'in eniştesi, Prens Sabahaddin ve

Lütfullah Beyler'in babası Dâmâd Mahmûd Celâleddin Paşa'dır².

ÂSAF mahlasıyla şiirler de yazan Dâmâd Mahmud Celâleddin Paşa; Gürücü Halil Rifat Paşa'nın diğer zevcesinden mütevellit olarak 1853 (H. 1270) yılında İstanbul'da dünyaya gelmiştir. İlk tahsiline yeni açılmış bir mektepte başlayan Mahmud Bey, bilâhare mektepten alınmış ve husûsî sûrette evde okutulmuştur. Tahsil devresinin ikmâlinden sonra Bâb-ı Âlî'ye intisâb eden bu genç bir aralık henüz öğrendiği Fransızcasını kuvvetlendirmesi için Paris sefâretine memur olarak gönderilmiş ve bir müddet sonra da memlekete dönmüştür.

18 Zilkaade 1293 (M: 1876) Hırka-i Saâdet dâire-i celîlesinde Sultân Abdülmecid'in kerîmelerinden Senîha Sultân³ ile akidleri icrâ edilir. "Rivayete nazaran pederinin Beğler-

Dâmâd Mahmûd Celâleddin Paşa

beğindeki sahilhânesinde ikâmet eylediği sıralarda Sultân Abdülmecid'in mehâdiminden Kemâlüddin Efendi'nin ikâmetgâhının önünden geçtikçe arabadan iner ve tavrı hürmet gösterirmiş. Bu hâl şehzâdenin nazarı dikkatini celp ederek hüviyyetini tahkik ve sıhriyyete şâyân olduğunu pâdişâha arz etmesiyle dâmâd olmuş⁴. Hemen akabinde 24 yaşında (1 Rebiülevvel 1294) vezir ve 25 yaşında (15 Rebiülâhir 1295) Sâdik

12 AGUSTOS 1996

yatında bir de şathiyyeye şekil olarak benzeyen muamma, lügaz ve bilmece-ler vardır. Bunlar da genellikle tasavvufi mahiyetten uzak muhtevadadır.

Aşağıya aldığımız örneklerde bunların şathiyyeler ile olan benzerlikleri ortaya çıkacaktır.

Bir muamma örneği:

“Aslında bir hiçdir vardan artukdur
Sende var bende var Mevla’da yokdur
Cennette hilkatte kudrette çokdur
“Ol benim buyurdu” şah-ı vilayet”

Yukarıdaki muammanın cevabı noktadır. Cevapların anlamlı ve konu ile ilgisi olması şarttır. Bu muammanın cevabı da nokta ile ilgili ve noktanın tasavvufi manasıyla da ilgilidir.

Lügaz de bir tür muammadır. Muammadan farkı çözüme yarayacak olan delilin gizli olmasıdır.

Bir lügaz örneği:

“Ol nedir kim alem ona dolanır
Kulağın бүkdükce ağız sulanır”

Bu lügazın cevabı çeşme musluğuğudur.

Bilmeceler de ilkel bir muammadır.

Bir bilmece örneği:

“Sıra sıra dervişler
Hak yoluna ermişler
Vakti gelmiş ermişler
Hep sararmış solmuşlar”

Cevabı: Buğday başakları(19)

Sonuç olarak şathiyyelerin derlenerek bir tasnife gidilmesi, inkişafının incelenmesi gerekmektedir. Onları anlaşılmasız kılan sembol ve işaretler tesbit edilerek, şerhlerin ışığında bir sistematığın yapılması bu şiir ve nesirleri anlaşılır hale getirebilir. Böylece şathiyyelerin esrarlı dünyasını aydınlatabilir, onları girift bir bilmece olmaktan kurtarabiliriz.

(19) Çankırılı Ahmet Talat, Halk Şiirlerinin Şekil ve Nev'i, İst. 1928 Sh. 127-129.

DÂMAD MAHMUD CELÂLEDDİN PAŞA'NIN ŞİİRLERİ

Yrd. Doç. Dr. Metin Kayahan ÖZGÜL*

Kapdanıderyâlık da yapmış Halil Rif'at Paşa'nın oğlu Mahmud Celâleddin, 1270'te İstanbul'da doğar. İki yaşında yetim kalan Mahmud Bey, babasının kâhyası Ali Kemâli Paşa'nın nezaretinde büyür. Kâhya, elinin altındaki serveti menfaati için kullanarak Dâmad Fethi Paşa'ya vermeye kalkışınca, vazifesinden uzaklaştırılır ve yerine Hacı Bekir Efendi tayin edilir.

Mahmud Bey, genç yaşta Sadâret Mektûbî Kalemî'nde ve Âmedi Odası'nda çalışmaya başlar. Fransızcasını ilerletmesi için kısa bir müddet Paris Sci'ârci'ne memur olarak gönderilir.

1293'te Sultan Abdülmecid'in kızı ve Abdülhamid'in kardeşi Seniha Sultan'la evlendirilir; Şûrâ-yı Devlet Âzâlığı'na getirilir. Ertesi yıl vezir, 1295'te de Adliye Nâzım olur. Nezareti kısa zamanda intizama sokarak sultanın güvenini kazanır. Abdülhamid Han, Dâmad Mahmud Paşa'nın idâri konulardaki fikir ve tekliflerine itibar etmeye başlar.

8 Receb 1295'te Cleanti Scalieri-Aziz Bey Komitesi'nin Şehzâde Murad Efendi'yi başa geçirme teşebbüsü neticesiz kahr. Suç ortağı olduğu tesbit edilen şahıslar arasında, M. Celâleddin Paşa'nın kâhyası Hacı Bekir Efendi ile karısı Seniha Sultan'ın da adlarının geçmesi, paşanın şübheliler listesine alınmasına yol açar. Devlet işlerindeki titizliği ile tanınan sultan, eniştesinin suçlu olup olmadığını fazlaca düşünmeden hükmünü verir ve kibarca azlini sağlar. 2 Şâban 1295'te Sadnâzam Saffet Paşa tarafından mâbeyne gönderilen bir arz tezkiresinde, Mahmud Paşa'nın "hadâset-i sinni ve bu memûriyyet için lâzım gelen evsafı hâiz olmaması cihetiyle"(1) Şûrâ-yı Devlet'e iâdesinin uygun olacağı bildirilir; azlinin hakiki sebebi söylenmez.

Paşa komite ile hiçbir ilgisi olmadığı gibi, konağında plânlanan hâdislerden de haberdar değildir; sultana sadakatı ve muhabbeti vardır. Bu sebeple, haksız yere azledilmesi, Mahmud Paşa'yı çok gücendirir. Paşa'nın

*Dil-hânemi, kâşânemi yaptın, yıktın
Göz habsine aldın beni, sonra bıktın*

(s. 430)

mısraları bir gerçeğin ifadesi olabilir. Bu hususta,

(*) Gazi Üniv. Gazi Eğitim Fak. Türk Dili Ve Edebiyatı Eğitimi Böl. Öğretim Üyesi.

(1) O sıralarda paşa yirmibeş yaşındadır. Arz tezkiresi için bk. İbnülemin M. Kemâl İNAL, **Son Asır Türk Şairleri**, Cüz 1, İst., 1969, ME Bsmv., s. 41, not 3.

CEMİLE SULTAN'ın

üç

mektubu

Nesrin MORALI

SULTAN Abdülmecid tahta çıktıktan sonra kızı Cemile Sultan dünyaya geldi. Memlekette ve dışarıda çok takdir edildi. Memlekette ve dışarıda çok takdir edilen, kendisinden çok şeyler beklenen genç padişahın küçük kızı da mesut bir sevgi hâlesi içinde ilk yıllarını geçiriyordu. Fakat henüz üç yaşındayken annesi Düzdildil Hanım-Efendi ölünce, küçük sultan öksüz kaldı. Cemile Sultan'ın doğduğu sene, Sultan Abdülmecid'in çok sevdiği Tirimüjgân Kadın'dan da bir oğlu olmuştu. Bu kadın çaresiz bir hastalığa tutulduğundan 1835 senesinde öldü, oğlu şehzade Abdülhamid de annesiz kaldı.

Sultan Abdülmecid «içli evlâdım» dediği oğlunun en iyi şekilde bakılması, yetişmesi için çareler düşündü; bir ay kadar sonra on bir yaşındaki Şehzâde Abdülhamid'i sarayda herkes tarafından çok sevilen ve sayılan Perestü Kadın-Efendi'ye emanet etti. Kendi çocuğu olmayan bu dördüncü Kadın-Efendi küçük şehzâdeyi öz evlâdı gibi bağrına bastı, ona annesinin eksikliğini duyurmamağa çalıştı. Abdülhamid de ona öz annesiymiş gibi sevgi ve saygı ile bağlandı. Çocuğa o kadar iyi bakılıyordu ki, Sultan Abdülmecid daha evelden annesiz kalmış olan kızı Cemile Sultan'ı da Perestü Kadın-Efendi'ye emanet etti. Böylece iki kardeş beraber büyüdüler, terbiye ve tahsil gördüler, birbirine çok yakın olarak yetiştiler.

Perestü Kadın-Efendi emsalsiz bir güzellikte olduğu gibi ahlâkı da güzeldi. Esasen kendisi de Sultan Abdülmecid'in halası Eşma Sultan tarafından bir yaşındayken saraya alınmış, sevgi ve büyük itina ile yetiştirilmişti. Pek çok meziyetleri vardı. Vakur ve ağırbaşlıydı, fakat kibirli değildi. Dinine bağlı, şefkatli, yardım sevardi. Abdülhamid padişah olunca o da Valide-Sultan oldu.

Cemile Sultan babasının padişahlığı sırasında, daha on beş yaşındayken Sadra-

zam Damad Fethi Paşa'nın oğlu Mahmud Celâleddin Paşa ile evlendirildi. Çok değerli ve yakışıklı bir genç olan Mahmud Celâleddin Paşa ile Cemile Sultan birbirlerini çok sevdiler. Kandilli'de, iskelenin üst tarafındaki muhteşem yalılarında mes'ut bir hayat yaşadılar. Bu güzel yalının arkasında, dağın yukarısına kadar uzanan bir bahçe vardı, orada tepedeki büyük beyaz köşkleri de rüyalandaki saraylar gibi güzeldi; her penceresinden Boğaz'ın ayrı bir manzarası görülürdü. Bu köşk başka ellere geçti ve ne yazık ki 1953 senesinde yandı. Mahmud Celâleddin Paşa Abdülhamid'in ilk saltanat yıllarında en nüfuzlu devlet adamlarındandı. Mabeyn müşiri, sonra da Tophane müşiri oldu. Padişah ekseri ona danışır, fikrini alırdı.

Cemile Sultan dört padişah zamanında, Sultan Abdülmecid'in kızı, Sultan Abdülâziz'in yeğeni, Sultan Murad ile Sultan Abdülhamid'in kardeşleri olarak, daima sevilip, takdir edilerek, ihtişam içinde yaşadı. Ayşe Osmanoğlu«Babam Abdülhamid isimli kitabında Cemile Sultan hakkında şu bilgileri veriyor: «Cemile Sultan diğer iki kız kardeşinden büyük olduğu için on önde, Abdülhamid'in sağ tarafında bulunurdu, oturulduğu zaman sağ taraftaki büyük koltuk ona mahsustu. Merasimlerde valide-sultanın sağında, en önde giderdi.

Cemile Sultan, sürgündeki kocası Mahmud Celâleddin Paşa'ya gönderdiği bu ilk mektupta, yine eski Cemile olduğunu, hiç değişmediğini söylüyor.

Daima kahverengi elbise giyer, başına aynı renkte tül veya dantelden hotoz koyardı. Mücevher takmazdı ve pek sade olduğu hâlde şâhâne edasıyla sultanlığını gösterirdi. Babası Sultan Abdülmecid'e pek benzediği söylenirdi. Konuşması çok nazik ve akıllı idi, boş yere gülmez, herkese lâyük olduğu muameleyi gösterirdi. Sarayda herkesin sevgi ve takdirini kazanmıştı. Mükemmel bir sultandı.»

Fakat Cemile Sultan daha genç sayıla-

cak bir yaşta, dayanılması güç bir felâketle karşılaşacak, mesut ve refahlı hayatı ansızın yıkılacaktı. Amcası Sultan Aziz'in ölümünden dört sene kadar sonra, bu ölüme yardımcı oldukları ileri sürülen kimseleri yargılamak üzere Yıldız sarayında bir mahkeme kuruldu. Bu mahkeme Midhat Paşa, Mahmud Celâleddin Paşa, Damat Nuri Paşa, ve Mabeynci Fahri Bey dahil olmak üzere on kişiyi ölüme mahkûm etti. Sultan Abdülhamid ölüm ceza-

Hayat Tarih Mecmua'sı, yıl: 12 / sayı: 4, 1.Nisan 1976
D.1053
s. 76-80

HÂNE DÂNDÂ BİR ÂSÎ: DÂMÂD MAHMÛD CELÂLEDDİN PAŞA

Ömür CEYLÂN

Trakya Üniv. Fen. Edb. Fak.
Araştırma Görevlisi, Edirne

Târihi kaynaklarımız, yaklaşık altıyüz yıllık osmanlı târihinde çok sancılı dönemler olduğunu yazar. Ankara savaşıdan Sevr paçavrasına kadar yaşanan birçok olay, birçok ismi unutulmaz devlet ve siyâset adamı olarak târihe mal ederek geçer gider. Lâkin imparatorluğun öyle bir dönemi vardır ki, ne devrin sultânı ne de devrin aydınları kimi zihinlerde hâlâ berraklığa kavuşmamıştır. Tahmin edileceği üzere bu dönem Sultan Abdülhamîd Hân Gâzî'nin saltanatta bulunduğu 1876-1909 yılları arasındaki dönemdir. 33 yıllık bu devir günümüzde aydınını tanıma sürecine giren Türk toplumu ve devrin muhâsesini zihninde, "istibdat" kelimesinin gölgesi altında yapmak zorunda kalan sorumlu Türk aydını için hayâtî önem taşır.

Çok hassas bir zamanda tahta çıkan Sultân Abdülhamîd, tüm saltanatı boyunca Hilâfet ve İmparatorluğun idâmesi için millî menfaatlerden taviz vermeden siyâsî platformda imparatorluğa müttelik edinmeye çalışır. Fakat dünya şimdiki kadar olmasa bile o zaman da küçüktür. Dünyanın vizyonunu belirleyen fikir hareketleri, toplumun en duyarlı kesimini oluşturan aydınlara süratle sirâyet eder. Bu mücâdele içerisinde Sultân Hamîd, karakterlerini bu yeni fikir hareketleriyle şekillendiren aydınlarla, onların istediği gibi bir diyalog kuramaz. "Kendilerini Meşrûtiyet ve

Hürriyet fikrine kaptırmış olan bu Genç Osmanlılar, daha rahat mücâdele edebilmek için Avrupa ve Mısır'a firâr ederek, Avrupa'nın çeşitli şehirlerinde ve Kahire'de; 95 adet türkçe, 8 Arapça, 12 Fransızca, 2 Arnavutça, 1 Yahudice ve 1 Kürtçe olmak üzere tam 119 gazete yayınlar ve Sultân Hamîd aleyhinde dehşetli bir propagandaya girişirler. Sultân Hamîd'e karşı yayınları çok sert ve zaman zaman pek seviyesiz olmasına rağmen Osmanlı Hâkânı. Genç Osmanlılar'ın tümünün iktidar olmak hevesine kapılmış ütöplastler olduğuna inanır. "Yolunu Şaşırmış Kuzular" dediği bu insanları dâimâ yumuşak davranarak, kötülüklerine iyilik yaparak yeniden kazanmaya çalışır. Yabancı devletlerin kimi açık, kimi kapalı para yardımında bulduklarını bilir, kendisi de maaş ve mevki vererek yeniden devlet hizmetine koşmaya uğraşır.¹ Bu heyecanlı insanlar arasında az buçuk yabancı dil bilenlerden devletin üst kademelerinde görev almış yüksek bürokratlara kadar birçok insan vardır. Bunlardan biri de Sultân Hamîd'in eniştesi, Prens Sabahaddin ve Lûtullah Beyler'in babası Dâmâd Mahmûd Celâleddîn Paşa'dır.²

ÂSAF mahlasıyla şiirler de yazan Dâmâd Mahmud Celâleddin Paşa, Gürcü Halil Rıfat Paşa'nın diğer zevcesinden mütevellit olarak 1853 (H.1270) târihinde İstanbulda dünyaya gelmiştir. İlk tahsiline yeni açılmış bir mektepte başlayan Mahmud Bey, bilâhare mektepten alınmış ve husûsî sûrette evde okutturulmuştur. Tahsil devresinin ikmâlinden sonra Bâb-ı Âlî'ye intisâb eden bu genç bir aralık henüz öğrendiği Fransızcası'nı kuvvetlendirmesi için Paris sefâretine memur olarak gönderilmiş ve bir müddet sonra da memlekete dönmüştür.

18 Zilkaade 1293 (M.1876) Hırka-ı Saâdet dâire-i celilesinde Sultân abdülmecid'in kerimelerinden Seniha Sultân³ ile akidleri icrâ edilir. "Rivâyete nazaran pederinin Beğlerbeğindeki sahilhânesinde ikâmet eylediği sıralarda Sultân abdülmecid'in mehâdiminden Kemâlüddîn Efendi'nin ikâmetgâhının önünden geçtikçe arabadan iner ve tavr-ı hürmet göstermiş. Bu hâl şehzâdenin nazar-ı dikkatini celp ederek hüviyetini tahkik ve sıhriyyete sâyân olduğunu pâdişâha arz etmesiyle dâmâd olmuş"⁴. Hemen akabinde 24 yaşında (1 Rebîül evvel 1294) vezir ve 25 yaşında (15 Rebîülâhîr 1295) Sâdık Paşa